

bàsica, i el proverbi «quand toumbo de *sujo* marco de *plucio*» ('assenyala pluja'), on el contrast entre *sujo* i el nom de la 'pluja' *PLŪIA* exigeix base *ū* i no pas *ō*: hi ha *ū* a la costa provençal, Alps i Roergue, però el mateix *TdF* ja ens mostra formes diftongades, en altres parlars, que responen a *ō*: rodanès *suejo* i tolosà *sėjo*.

Aquesta reducció de *ue* a *e*, s'estén pel Sud fins a l'Alt Arieja (la *sézo* Fahrholz, *W. u. W. Ar.*, 42); no sols Tolosa, perquè H. Meyer (*VKR* vi, 30) recull la *sézo* en una dotzena de localitats del Tarn, Tarn-et-G. i tota la part Nord de H.-Garonne. Que això és reducció d'un antic *sueja* ens ho indica també la forma la *siéga* del llgd. extrem SE. (Montalbà, Pyr.-Or., *Griera*, *ZRPh.* xlv, 253): aquí la *ū* de *sueja* ha passat a *i*. Però el diftong primitiu *ue* reapareix a l'extrem SO.: *souèyo* a les tres altes valls bearneses (Baretons, Aspa i Ossau): Rohlfs, *Le Pat. de Lescun, Misc. Alcover; Gc.*, § 354.2

En conclusió el territori occità està repartit entre dos tipus *SŪDIA* i *SŌDIA*, antics tots dos i inconciliables l'un amb l'altre, i el segon desdoblant en *soujo/suejo* i *soujo* i altres reduccions de la *ō* diftongada. El cat. *suja* i el fr. comú *suie* tant poden sortir de l'un com de l'altre. Però també en el domini d'Oïl hi ha zones dialectals on el resultat no pot correspondre a *ū* i suposa bases amb diftong: Deuphinè *suafi*, frprov. i lo-renès *sōi*, *sōč*, *seuche*, *souche*. Per totes bandes es va reconeixent aquesta complexitat: Ronjat; inadmissibles equilibris fonètics de Rohlfs; Bloch: «on ne réussit pas à ramener toutes les formes à un type commun»: M-Lübke, *REW*, 8425: «die französische Formen sind schwer zu beurteilen». La dificultat hauria desaparegut si hom s'hagués resignat a reconèixer el doble tipus *SŪDIA/SŌDIA* exigint tan netament per la dialectologia occitana.

Ja cap al tombant del segle els celtòlegs W. Stokes (Fick, *Vgl. Wb. Idg.* ii, 298) i Thurneysen (*ZRPh.* xxiv, 1901, 428-9) es van adonar que hi havia parentiu entre el mot fr. (oc. i cat.) i els noms cèltics del sutge: *suidi* (traduint el ll. *fuligine*) apareixent en un dels glossaris més arcaics de l'irl. antic (*Philargyrius*) els féu pensar de seguida en el mot francès, car d'una banda aquesta forma de l'irlandès antic suposava una base cèltica com *SŪDIA*, d'altra banda resultava prolongada en els dialectes gaèlics posteriors fins avui; i per l'altre costat M-Lübke (*KJRPb.* ii, 69 i *Idg. Anzeiger* iv, 61) els cerciorava que junt amb el fr. *suie* hi havia *suja* en oc. i cat.: i no sols aquests podien també resultar de la base *SŪDIA* sinó que ja es trobava això en antigues glosses greco-llatines si bé sota una grafia ultracorregida (*gi* per *di*): «*melanteria* id est *sugia*» (*CGL* iii, 584.42, 548.3, 614.24, 626.14, 592.38, 547.64), en les primeres concretes a la del forn dels vidriers («*sugia* de furno vitrario»; cf. encara *CGL* vi, 474): era impossible fonèticament que res d'això s'expliqués pel ll. *SŪCIDUS* 'brut'.⁴

Així com, per la banda romànica, hi ha dificultats en el vocalisme, resultava, però, que també n'hi havia per la banda cèltica. El mot existia també en la branca

britònica de les llengües cèltiques; les formes britòniques eren derivats proveïts d'un sufix: ky. *buddygl*, bretó *huzel*, havien canviat regularment la *s*- en *h*-, tot anava bé fins aquí; i el sufix, Stokes l'interpretava com *-EKLO-*: una base *SODJEKLO* no feia estrany. Però Thurneysen reconegué de seguida que aquí hi havia una discrepància en la vocal radical: en britònic una vocal diferent de la del gaèlic, car l'irl. ant. *suidi* suposava *ū*, com el francès, però les formes britòniques representaven realment, com havia dit Stokes, una vocal més oberta. Les altres famílies indoeuropees podien guiar, i sortosament en germànic, bàltic i eslau es trobaven representants del mateix mot.

En germànic el mot apareix des de les etapes més antigues. En escandinau el mot, en la forma *sót*, ja apareix en els Eddas, almenys surt en el *Völuspá* cant èpico-religiós pertanyent encara als últims segles de l'era pagana (lluïta d'Odin i Freiya contra els gegants, que es degué escriure en els Ss. ix-x), que compara un dels gegants amb un gall de color de sutge rogenc, *sót-rauðr*.⁵ No menys antic l'ags. *sót*, b.-al. mj. *sót*, avui encara viu en angl. *soot*, en suec, islandès i dialectes baix-alemanys. Degué pertànyer també a l'eslau comú, encara que no documentat en paleoslau, perquè encara apareix en textos eslavons tardans i fins avui, búlgar *sažda* i txec *sáze* 'sutge'; i al bàltic: en formes vàries en els dialectes lituans: *siudžiai* pl., o bé *siudys* (Fraenkel),⁶ o bé *sódžei* (Voelkel), i letó en formes derivades (*suodr(ēji)*). El vocalisme del germànic, del bàltic i de l'eslau tampoc no és del tipus *u*, sinó més obert, potser tot plegat pot venir de *ō*.

És doncs un terme heretat de l'indoeuropeu, i en voler explicar-ho tot per aquest és on es va entrar en mal terreny. Ja Stokes i Thurneysen discrepaven en el judici de les formes cèltiques, justament a causa de la guia indoeuropea: Stokes veia pertot una *o* en cèltic, Thurneysen va demostrar que el gaèlic suposava *ū*, almenys el *suidi* de l'irlandès antic i moltes de les formes gaèliques, mentre que tots estaven d'acord que les britòniques mostraven vocalisme de tipus *o*, més semblant al del germànic i balto-eslau; Pedersen també trobava dificultats, veg. *Vgl. Gramm. d. kelt. Sprachen* i, 71, 15, 183, 332; ii, 33. Es parla del fet anormal de 'descarrilament apofònic' («Ablauts-entgleisung»). La complicació era insoluble perquè no es tenia en compte que també hi havia complexitat en el vocalisme del romànic, que hom s'entestava a suposar *SŪDIA* uniformement, enganyat per les aparences senzilles del fr. comú *suie* i el cat. *suja*.

Al meu entendre el que va desviar els celtòlegs i indoeuropeïstes és que el mot coincidí per atzar en cèltic i en eslau amb mots ben transparents i coneguts de la prolífica i ben coneguda arrel *SED-* 'assen-tar', 'posar': d'aquí l'error etimològic inicial de Stokes: en irlandès s'escau que coincideix amb *suide* 'seti, assentament' («Sitz, Sitzen»), i el verb *suidim* 'jo sec, m'assento': i aquests tenien una explicació indoeuropea òbvia: *SŌDIOⁿ*, *SŌDE-IO*. En eslau hi havia gran semblança entre l'eslavó *sažda* 'sutge' i el paleoslau *sadŭ* que també s'explica fàcilment per l'arrel *SED-*, car